

Εφαρμογή ψηφιοποίησης στη Βιβλιοθήκη του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου: προβλήματα και προοπτικές

Δήμητρα Κουκίου

Το 1882 με πρωτοβουλία επιφανών ανθρώπων του πνεύματος και της τέχνης ιδρύθηκε η Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, σκοπός της οποίας, σύμφωνα με το καταστατικό της, ήταν «η περισυναγωγή ιστορικής και εθνολογικής ύλης και παντοειδών αντικειμένων, συντελούντων εις διαφώτισιν της μέσης και νέας ελληνικής ιστορίας και φιλολογίας, του βίου και της γλώσσης του Ελληνικού λαού και η σύστασις μουσείου συμπεριλαμβάνοντος τα τοιαύτα μνημεία του εθνικού βίου». Η άμεση ανταπόκριση του ελληνικού λαού και η κατάθεση σπανιότατων εκδόσεων που αφορούσαν στην ελληνική ιστορία από τον πρώτο κιάλας χρόνο δημιούργησαν τον πρώτο πυρήνα της Βιβλιοθήκης της Ι.Ε.Ε.Ε. Υπό την εποπτεία του διαπρεπούς λογίου, γεωγράφου και νομικού Αντωνίου Μηλιαράκη, που διετέλεσε έφορος Αρχείου και Βιβλιοθήκης για πολλά χρόνια, συγκεντρώνονταν και φυλάσσονταν ειδικής ύλης έντυπα με σκοπό τον εμπλουτισμό της Βιβλιοθήκης. Στη συνέχεια η οργάνωση της Βιβλιοθήκης και η ανάπτυξή της συνδέθηκε με την τύχη του Μουσείου και τις επίπονες, μακροχρόνιες προσπάθειες για τη στέγαση και την ανάπτυξη των συλλογών του. Από το 1961 η Βιβλιοθήκη στεγάστηκε μαζί με το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στο κτήριο της Παλαιάς Βουλής.

Έκτοτε συνέχισε απρόσκοπτα την πορεία της εμπλουτιζόμενη συνεχώς με έντυπο υλικό το οποίο φρόντιζαν να εντάξουν στη Βιβλιοθήκη όσοι ανέλαβαν την ευθύνη της λειτουργίας της. Συν τω χρόνω διαμόρφωσε συστηματικά ενότητες, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την ιστορία του Ελληνισμού από τον 15ο έως και τον 20ό αιώνα και διαθέτει αξιόλογη πληρότητα στις θεματικές ενότητες που καλύπτει.

Η ιδιαιτερότητα του υλικού της την κατατάσσει στο χώρο των εξειδικευμένων βιβλιοθηκών. Στη Βιβλιοθήκη μπορεί κάποιος να αναζητήσει βιβλία για την ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, την περίοδο της Λατινοκρατίας, της Φραγκοκρατίας, της Τουρκοκρατίας και κυρίως την ελληνική ιστορία του 19^{ου} αι. και του 20ού με τις επιμέρους θεματικές ενότητες. Επίσης σημαντική ενότητα αποτελούν τα περιοδικά επιστημονικά συγγράμματα του 19^{ου} και 20^{ου} αι., οι εκδόσεις που αφορούν στην ιστορία των λαών με τους οποίους οι Έλληνες είχαν άμεση συνάφεια στην ιστορική τους διαδρομή όπως και οι εκδόσεις που αναδεικνύουν την τοπική ιστορία.

Κύρια αποστολή της Βιβλιοθήκης παραμένει η συγκέντρωση και φύλαξη των βιβλίων, των περιοδικών και των άλλων εντύπων που συμπληρώνουν τις υπάρχουσες θεματικές ενότητες με ουσιαστικό στόχο τις ενδομουσειακές ανάγκες και την κάλυψη των βιβλιογραφικών αναγκών για την τεκμηρίωση των συλλογών και των ιστορικών κειμηλίων που τις απαρτίζουν.

Ταυτόχρονα όμως, λόγω του σπανιότατου υλικού που διαθέτει προσφέρει τις υπηρεσίες της σε ερευνητές, σε καθηγητές, φοιτητές και μελετητές κάθε είδους από την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό. Η ανάπτυξη και ο εμπλουτισμός της βασίζεται κυρίως στις δωρεές βιβλίων και οπτικοακουστικού υλικού, σε επιλεκτικές αγορές, ενώ ανταλλάσσει εκδόσεις της με άλλα πνευματικά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού. Συνεργάζεται επίσης με άλλες βιβλιοθήκες και φορείς προκειμένου να ενημερώνει τις συλλογές της και να εξυπηρετεί τους επισκέπτες της.

Η αποτελεσματική πρόσβαση στη Βιβλιοθήκη εξασφαλιζόταν αρχικά με τη χρήση των γνωστών δακτυλογραφημένων δελτίων, των οποίων η καταλογογράφηση έγινε με το Σύστημα Καταλογογράφησης της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου.

Ωστόσο, η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και οι νέες ανάγκες πληροφόρησης κατέστησαν αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό και την αναδιοργάνωση των προσφερόμενων υπηρεσιών της. Σε αυτό το πλαίσιο το 1998 η Βιβλιοθήκη της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας προχώρησε στην εφαρμογή προγράμματος που περιελάμβανε την καταλογογράφηση και εισαγωγή της σε ηλεκτρονικό σύστημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η προσπάθεια αυτή λειτούργησε πιλοτικά για όλο το ίδρυμα. Μόλις φάνηκε η λειτουργικότητα και χρησιμότητά του, ακολουθήθηκε από τη δημιουργία προγράμματος ηλεκτρονικής αποδελτίωσης όλων των συλλογών του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. Να επισημάνω εδώ ότι η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα, αφού γνωρίζουμε ότι στα περισσότερα μουσεία που διαθέτουν βιβλιοθήκες, προτεραιότητα έχουν οι συλλογές και τα εκθέματα. Η απόφαση αυτή οφείλεται στην ευαισθησία του Γενικού Γραμματέως της ΙΕΕΕ κυρίου Ιωάννη Μαζαράκη-Αινιάνος ο οποίος αναγνωρίζει το χαρακτήρα και το ρόλο του τμήματος της Βιβλιοθήκης και τη συμβολή της στην καθημερινή λειτουργία του Μουσείου. Επίσης οφείλεται στο ότι η βιβλιοθήκη, παρά τον πλούτο της, αποτελεί μία ευκολότερα διαχειρίσιμη ενότητα από ό,τι οι συλλογές μουσείου, που χαρακτηρίζονται από μεγάλη ετερογένεια.

Το ειδικό πρόγραμμα που επιλέχτηκε, γνωστό ως Lotus Notes, σχεδιάστηκε και προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις και στις ανάγκες λειτουργίας της Βιβλιοθήκης ακολουθώντας όσο ήταν δυνατό τους κανόνες καταλογογράφησης με το παραπάνω σύστημα. Έτσι δημιουργήθηκε μια απλή και συνοπτική βάση δεδομένων και καθορίστηκε η μορφή με την οποία θα εμφανίζονταν οι εγγραφές στον ηλεκτρονικό κατάλογο. Στην καρτέλα του προγράμματος απεικονίζονταν τα πεδία που κρίθηκαν αναγκαία για την καταλογογράφηση και την ανεύρεση πληροφοριών: όνομα συγγραφέα, τίτλος, τόπος και χρονολογία έκδοσης, αριθμός σελίδων, αριθμός τόμων, αριθμός εντύπου. Σε ένα εκτενές πεδίο με την ένδειξη ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ συγκεντρώνονταν όλες οι άλλες πληροφορίες που κρίνονταν απαραίτητες για την ταυτότητα του εντύπου. Για την ευκολότερη πρόσβαση των χρηστών τυπώθηκε ένας αλφαβητικός κατάλογος και ένας θεματικός. Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος παρατηρήσαμε ότι τα μεταδεδομένα κάλυπταν τις βασικές ανάγκες της καταλογογράφησης και της βιβλιογραφικής έρευνας χωρίς δυνατότητες επέκτασης σε άλλες βασικές λειτουργίες της βιβλιοθηκονομίας που αφορούν στη διαχείριση γνώσης, τη δόμηση και ανάκτηση πληροφοριών, τη σχέση χρήστη και πληροφορίας ή την ανάπτυξη πληροφοριών μέσω διαδικτύου.

Κατά το 1999 το Μουσείο προχώρησε στην εφαρμογή ηλεκτρονικής καταχώρησης όλων των συλλογών του σε περιβάλλον Microsoft Access γεγονός που επέβαλλε την δημιουργία δικτύου συνδεδεμένων υπολογιστών για κεντρική διαχείριση μέσω διακομιστή (server). Ως εκ τούτου πρόβαλε η ανάγκη για περαιτέρω επεξεργασία του προγράμματος της Βιβλιοθήκης και η υλοποίηση ενός ευρύτερου προγράμματος με μεγαλύτερες δυνατότητες ταξινόμησης και ανάσυρσης εγγραφών η οποία βασίστηκε στη νέα πλατφόρμα της Microsoft Access. Η μετατροπή αυτή έγινε για λόγους οικονομικούς αλλά και τεχνικούς. Ήδη το παλαιό πρόγραμμα της Lotus Notes ήταν πεπερασμένο και, όπως αναφέρθηκε, με μικρές δυνατότητες ταξινόμησης. Προτιμήθηκε για λόγους ευκολότερης διαχείρισης και δυνατότητας διασύνδεσης, η μεταφορά του στο αντίστοιχο πρόγραμμα της βάσης δεδομένων των συλλογών του Μουσείου. Ο σχεδιασμός του νέου προγράμματος ήρθε να απαλείψει όχι μόνο τις αδυναμίες που είχαν εντοπιστεί στο προηγούμενο πρόγραμμα αλλά και να καλύψει τις νέες ανάγκες που είχαν στο μεταξύ προκύψει. Βασικός στόχος και εδώ ήταν η ενδομουσειακή χρήση. Σημειώνω ότι όλες οι βάσεις δεδομένων που στήθηκαν πάνω σε Microsoft Access, συμπεριλαμβανομένης και της δικής μας, σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν σε επιστημονικό και σε τεχνικό επίπεδο από το προσωπικό του μουσείου. Αυτό αποτέλεσε συνειδητή επιλογή της διοίκησης, προκειμένου αφενός να ελαχιστοποιηθεί το κόστος αλλά και αφετέρου να εξασφαλιστεί αυτονομία του Ιδρύματος και ευελιξία σε πιθανές

μελλοντικές τροποποιήσεις, οι οποίες πράγματι υπήρξαν συχνές στο επόμενο διάστημα. Στην πράξη, αποδείχθηκε ότι η ενεργός εμπλοκή όλου του επιστημονικού προσωπικού στη δημιουργία, διαμόρφωση και λειτουργία του προγράμματος, υπήρξε επίσης πολύ σημαντική για τη δημιουργία μίας «κουλτούρας» ταξινόμησης της πληροφορίας, συμβατής με τις σημερινές τεχνολογικές απαιτήσεις.

Η νέα καρτέλα της Βιβλιοθήκης περιείχε τρία διαφορετικά προγράμματα. Το πρώτο πρόγραμμα με την ένδειξη ΔΕΛΤΙΟΘΗΚΗ-ΣΠΑΝΙΑ αντιστοιχούσε στο πρόγραμμα καταλογογράφησης όλων των εντύπων της Βιβλιοθήκης. Σημαντικά βελτιωμένο στα επιμέρους πεδία έδινε τη δυνατότητα για μια άρτια βιβλιογραφική εγγραφή. Επειδή πολύ σημαντικό μέρος είχε ήδη καταλογογραφηθεί δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστεί ένα καινούργιο πρόγραμμα με ριζικά αλλαγμένη φιλοσοφία. Έτσι στο επίπεδο του κοινού χρήστη προστέθηκαν απλώς ορισμένα πεδία, με γνώμονα πάντα τις ανάγκες και τη χρήση της Βιβλιοθήκης.

Το δεύτερο πρόγραμμα αφορούσε στον κατάλογο εισαγωγής των εντύπων της Βιβλιοθήκης που μέχρι τότε ήταν μόνο χειρόγραφος. Το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε από την αρχή με την προοπτική τα δύο αυτά προγράμματα να ενοποιηθούν, όταν θα είχε ολοκληρωθεί η καταλογογράφηση των εντύπων. Το δελτίο χωρίστηκε σε τρεις ζώνες. Η πρώτη αφορούσε στην εισαγωγή του νεοεισερχόμενου βιβλίου με τα πεδία: έτος απόκτησης, ημερομηνία, αύξων αριθμός εντύπου, θεματική ενότητα, θέση, σχήμα, φυσική περιγραφή, η δεύτερη στην ταυτότητά του με τα πεδία : συγγραφέας, τίτλος, σειρά, τόπος και χρονολογία έκδοσης, εκδότης, τόμοι, σελίδες, σειρά, εικονογραφία κ.λπ. ενώ η τρίτη ζώνη παρέπεμπε στον τρόπο απόκτησης του εντύπου και σε γενικότερες πληροφορίες που σχετίζονταν με την έκδοση.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το τρίτο τμήμα του προγράμματος της Βιβλιοθήκης που αφορά σε συγκεκριμένη θεματική ενότητα σπανίων εκδόσεων. Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει αποδελτιώσεις εικονογραφικού υλικού από τις εξής ενότητες βιβλίων:

- **Παλαιά έντυπα**, ελληνικά και ξένα του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα που εκτός της ιστορικής τους αξίας έχουν ενδιαφέρον εκδοτικό, τυπογραφικό και βιβλιοδετικό.

- **Άτλαντες** του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα κυρίως ενετικούς, στους οποίους αποτυπώνονται τα ελληνικά λιμάνια και αυτά της ευρύτερης περιοχής της Μεσογείου, ενώ επιχειρείται η χαρτογράφηση του ελληνικού χώρου.

- **Περιηγητικά συγγράμματα** Ευρωπαίων ταξιδιωτών στην Ελλάδα από το 17^ο έως και το 19^ο αιώνα, στα οποία καταγράφονται οι εντυπώσεις τους από το βίο του διάσπαρτου Ελληνισμού στην Ελληνική Χερσόνησο, στα νησιά του Αιγαίου, στη Μικρά Ασία όπως των Vincenzo Coronelli, Pitton de Tournefort, Julien David Le Roy, Choisseul Gouffier, Clarke, Louis Dupré, Hobhouse, O. M. Von Stackelberg, Wordsworth, κ.α. από τους οποίους κατέστη γνωστή η αρχαία και νεότερη Ελλάδα σ' ένα ευρωπαϊκό κοινό υψηλής οικονομικής και πνευματικής στάθμης. Οι μνημειώδεις αυτές εκδόσεις, όπως όλοι γνωρίζουμε, αποτελούν οι ίδιες κειμήλια και ως εκ τούτου αντιμετωπίζονται όπως τα υπόλοιπα εκθέματα του Μουσείου. Φυλάσσονται σε ειδικό χώρο που πληροί τους όρους διάσωσης και συντήρησης, ενώ σπανιότατα, εκτός από τις περιοδικές εκθέσεις, τα λευκώματα αυτά είναι προσιτά στο κοινό. Για το λόγο αυτό φροντίσαμε με ειδικό πρόγραμμα να προχωρήσουμε στην αποδελτιώση, καταλογογράφηση και τεκμηρίωση όλων των χαρακτηριστικών που κοσμούν τις πολύτιμες και μνημειώδεις περιηγητικές εκδόσεις προσφέροντας τη δυνατότητα της εξειδικευμένης έρευνας σε θέματα που αφορούν στην σύγχρονη ελληνική ζωή, τις παραδοσιακές δομές και την ανθρώπινη συμπεριφορά όπως αυτή διαμορφώνεται κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Τα πεδία που περιλαμβάνει το πρόγραμμα σχεδιάστηκαν με βάση το αντίστοιχο της Συλλογής λυτών χαρακτηριστικών που διαθέτει το ΕΙΜ. Η προσπάθεια αυτή, επίπονη και δύσκολη, αφού εξελισσόταν παράλληλα με τις άλλες δραστηριότητες του Μουσείου και της Βιβλιοθήκης διεκπεραιωνόταν από δύο άτομα μόνο και ολοκληρώθηκε

κατά το 2008. Με την πρόχειρη εκτύπωσή του σε αλφαβητικό κατά συγγραφέα κατάλογο αποτελεί ένα εξαιρετικό βοήθημα για το μελετητή της περιόδου. Εξ όσων δε είμαι σε θέση να γνωρίζω αποτελεί την πρώτη απόπειρα αποδελτίωσης και καταλογογράφησης των χαρακτηριστικών περιηγητικών κειμένων στη χώρα μας.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνω ότι όλα τα τμήματα του Μουσείου, παράλληλα με τις εσωτερικές μας δραστηριότητες εκσυγχρονισμού και αναδιοργάνωσης, συνεργάστηκαν με πανεπιστημιακά ιδρύματα και άλλους φορείς που επιθυμούσαν να εντάξουν μέρος των συλλογών μας στα δικά τους προγράμματα ψηφιοποίησης που βρίσκονταν σε εξέλιξη. Με συντομία θα αναφέρω μερικές από τις πιο πρόσφατες συνεργασίες: το 2008 σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και τους καθηγητές κ.κ. Μπάκο και Κόκκωνα ψηφιοποιήθηκαν βιβλία και φυλλάδια της Βιβλιοθήκης τα οποία τυπώθηκαν στα τυπογραφεία που ιδρύθηκαν κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης από το 1821 έως το 1827. Τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια είναι διαθέσιμα στο δικτυακό τόπο της Βιβλιοθήκης του Ιονίου Πανεπιστημίου, ενώ ένα ψηφιοποιημένο δίσκο του προγράμματος αυτού διαθέτει και η Βιβλιοθήκη μας. Επίσης ορισμένες από τις εκδόσεις της ΙΕΕΕ έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα ψηφιοποίησης ANEMH του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τέλος το Αρχείο των Ιστορικών Εγγράφων της ΙΕΕΕ σε συνεργασία με τη Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη Ηρακλείου Κρήτης προχώρησε στην ψηφιοποίηση του αρχείου Κρήτης που έχει κατατεθεί στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια, υψηλής ανάλυσης και επεξεργασίας καθώς και άλλα, που στο μεταξύ έχουν ολοκληρωθεί, είναι προσβάσιμα από τους ερευνητές σε ψηφιακή μορφή.

Μέσα στο 2009 ακολουθώντας τη ραγδαία εξέλιξη στο χώρο της πληροφόρησης και αφού απέκτησε πλέον δική του ιστοσελίδα το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο αποφάσισε να προχωρήσει ένα βήμα παραπέρα, αντικαθιστώντας την Microsoft Access με το πρόγραμμα Museum Plus. Το πρόγραμμα αυτό είναι γνωστό διεθνώς ως πρόγραμμα καταχώρησης μουσειακών συλλογών και όχι αυτόνομων βιβλιοθηκών. Η Βιβλιοθήκη έχοντας αποδεχτεί τον ενδομουσειακό ρόλο της έπρεπε να χαράξει μια νέα πολιτική ώστε να ενσωματωθεί με τη σειρά της στο ευρύτερο πρόγραμμα που υπόσχεται μεγαλύτερη προσβασιμότητα, αποθήκευση και μελλοντική ψηφιοποίηση των καταγεγραμμένων συλλογών. Στο νέο πρόγραμμα δώσαμε μεγάλη έμφαση στον λεπτομερέστατο σχεδιασμό της βάσης δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η μελλοντική ψηφιοποίηση, απαιτεί άριστη και τεκμηριωμένη καταλογογράφηση. Η εμπειρία από τους υπάρχοντες ηλεκτρονικούς καταλόγους μας έδωσε τη δυνατότητα να σχεδιάσουμε το πρόγραμμα της Βιβλιοθήκης ώστε τα βιβλία να εμφανίζονται στην αντίστοιχη καρτέλα του προγράμματος. Επιπλέον δημιουργήσαμε πεδίο που εξασφαλίζει την άμεση παραπομπή μεταξύ βιβλίων και αντικειμένων των μουσειακών συλλογών. Επίσης η ενότητα περιηγητικών εκδόσεων που περιέγραφα παραπάνω ενσωματώθηκε στο νέο πρόγραμμα συλλογών με αποτέλεσμα την ευκολότερη προσβασιμότητα και συνδιαχείριση των χαρακτηριστικών στα βιβλία ως μιας επιπλέον μουσειακής συλλογής παράλληλα με την υπάρχουσα συλλογή λυτών χαρακτηριστικών έτσι ώστε να έχουμε καθαρότερη εικόνα της συλλογής. Το νέο πρόγραμμα πληροί όλους τους γνωστούς κανόνες καταλογογράφησης που καθορίζουν στη βιβλιογραφική περιγραφή τα απαραίτητα στοιχεία: τίτλο και δήλωση υπευθυνότητας (συγγραφέα ή επιμελητή), έκδοση (edition), εκδότη, φυσική περιγραφή, σειρά, αριθμό ταυτότητας (ISBN). Μια από τις καινοτομίες του προγράμματος είναι η ενοποίηση του καταλόγου εισαγωγής των εντύπων με το δελτίο καταλογογράφησης. Αυτό σημαίνει ότι κάθε νεοεισαχθέν βιβλίο θα εντάσσεται στη θεματική του ενότητα, ενώ ταυτόχρονα θα καταλογογραφείται.

Το νέο πρόγραμμα, που άρχισε ήδη να εφαρμόζεται θα ολοκληρωθεί σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο αφορά στην λεπτομερέστατη καταγραφή κάθε συλλογής, την κωδικοποίηση και την επιστημονική τεκμηρίωσή της. Σε αυτό θα συμβάλλει αποφασιστικά και η Βιβλιοθήκη, ο ρόλος και η λειτουργία της οποίας αναβαθμίζονται ακόμα περισσότερο.

Ελπίζουμε ότι με την άμεση πλέον πρόσβαση στη Βιβλιοθήκη από όλο το επιστημονικό προσωπικό του Μουσείου, του Αρχείου Ιστορικών Εγγράφων και του Φωτογραφικού Αρχείου θα αποτελέσει, σε καθημερινή βάση, το σημαντικότερο εργαλείο για την ταχύτερη επιστημονική τεκμηρίωση των εκθεμάτων του Μουσείου, τη σωστή καταγραφή του υλικού, τη διοργάνωση εκθέσεων και την επεξεργασία περισσότερων πληροφοριών για τις συλλογές τους. Επιπλέον το προσωπικό της Βιβλιοθήκης θα έχει περισσότερο χρόνο στη διάθεσή του να επεξεργάζεται τη δόμηση πληροφοριών και να βελτιώσει την πρόσβαση και τη λειτουργικότητα της αναζήτησης.

Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου συνεδρίου πολλές φορές σχολιάστηκε το γεγονός ότι για τις μικρές τουλάχιστον μουσειακές βιβλιοθήκες δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο μοντέλο ψηφιοποίησης. Από την εμπειρία μου όλα αυτά τα χρόνια πιστεύω, ότι βασική προϋπόθεση για την απόπειρα μιας τέτοιας προσπάθειας είναι η εφαρμογή συγκεκριμένης πολιτικής και όχι η υιοθέτηση άλλων δοκιμασμένων προγραμμάτων που μπορεί να μην ανταποκρίνονται στον τρόπο λειτουργίας της εκάστοτε Βιβλιοθήκης. Εμείς καταλήξαμε στο Museum Plus όχι τόσο λόγω της διεθνούς αναγνωρισιμότητάς του, όσο διότι διαπιστώσαμε ότι η προσέγγισή του ήταν κατά βάση ίδια με αυτήν που είχαμε εμείς επεξεργαστεί μέσα στην περασμένη δεκαετία, ενώ προσθέτει μεγάλες δυνατότητες ως προς τη χρήση και τον όγκο των πληροφοριών, διατηρώντας παράλληλα τη δυνατότητα σημαντικών τροποποιήσεων εφόσον παραστεί ανάγκη. Η Βιβλιοθήκη του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου επιθυμώντας να έχει την αποκλειστική ευθύνη της καταγραφής του υλικού, την τεκμηρίωση των εγγράφων, και το βασικότερο κατά τη γνώμη μου την εξασφάλιση των πνευματικών δικαιωμάτων και τη διαχείριση του υλικού της σχεδιάζει αργά και με προσεκτικά βήματα την ψηφιοποίηση των συλλογών της. Με τα μέσα που διαθέτει σήμερα θα αρχίσει την ψηφιοποίηση της σελίδας τίτλων των νέων εισαγωγών και σταδιακά θα προχωρήσει στην εκτέλεση του έργου της ψηφιοποίησης των ήδη καταχωρημένων βιβλίων, φροντίζοντας παράλληλα για την προστασία των ψηφιακών τεκμηρίων με την επιλογή υδατοσήμου.

Γνωρίζοντας ότι η εφαρμογή ενός τέτοιου μεγαλεπήβολου προγράμματος δεν είναι ολοκληρωμένη χωρίς την ψηφιοποίηση των εκθεμάτων, του αρχειακού υλικού, των φωτογραφιών, των βιβλίων και στη συνέχεια την προσβασιμότητα στο διαδίκτυο, το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο κινείται ήδη προς αυτή την κατεύθυνση. Λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό κόστος το Μουσείο φροντίζει σταδιακά και όποτε οι οικονομικές συνθήκες το επιτρέπουν να επενδύει στον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό (σαρωτές, ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές κ.α.) ώστε να προχωρήσει στην ψηφιοποίηση των συλλογών του. Ήδη το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου έχει ψηφιοποιήσει το μεγαλύτερο μέρος των φωτογραφιών του. Το έργο της ψηφιοποίησης είναι όπως όλοι γνωρίζουμε αρκετά χρονοβόρο. Ως εκ τούτου στόχος μας είναι η παράλληλη τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση του υλικού. Ο πυρήνας –δημιουργία λογισμικού και βιβλιογραφικής βάσης- έχει ήδη δημιουργηθεί. Με αργά και προσεκτικά βήματα προσβλέπουμε στη μελλοντική ολοκλήρωση του έργου.

Τελειώνοντας θέλω να τονίσω ότι η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί κατάθεση εμπειρίας για τη σταδιακή οργάνωση και εκσυγχρονισμό της Βιβλιοθήκης μας και την ένταξή της στον ιστό της πληροφορικής ώστε να συμβάλλει με τη σειρά της, με τις πολύτιμες και μοναδικές συλλογές που διαθέτει στην προώθηση της έρευνας από την επιστημονική κοινότητα, τους εκπαιδευτικούς και γενικότερα το ευρύτερο κοινό. Ωστόσο βαθιά μέσα μου ελπίζω να μην αφομοιωθεί, στα πλαίσια της κοινωνίας της πληροφορίας, ο αρχικός σκοπός της που είναι η διάσωση του σπάνιου και μουσειακού υλικού της και να μην αλλοιωθεί η μαγεία τόσο της ανθρώπινης επαφής, που αναπτύσσεται στους χώρους των βιβλιοθηκών, όσο και της άμεσης επαφής με το πρωτότυπο υλικό.

Βιβλιογραφία

- Καταστατικόν της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, Αθήνα, 1882 και 1980.
- Τάκη Λάππα, Τα 100 χρόνια της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας και του Μουσείου της 1882-1982. Αθήνα 1982
- Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου, Η ίδρυσις της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, Εν Αθήναις, 1982.
- Αγγελική Κόκκου, Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα Μουσεία, Αθήνα, 1977.
- Ευθυμία Παπασπύρου-Καραδημητρίου, Βιβλιοθήκη Νεοελληνικής Ιστορίας. Θεματικός Κατάλογος. Αθήνα, ΙΕΕΕ, 1982.
- Συγκρότηση και συντονισμός του χώρου των βιβλιοθηκών, των μουσείων και των αρχείων τέχνης στην Ελλάδα: Αναζήτηση πολιτικής και πρακτικών συνεργασίας. 2^ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης. Πρακτικά. Αθήνα, 2008.